

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 658.334.01

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/158-6>**Калініченко Л. Л.**доктор економічних наук, професор,
Харківський національний університет будівництва та архітектури
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9847-8448>**Зіненко К. А.**аспірант,
Харківський національний університет будівництва та архітектури
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7720-9916>**Kalinichenko Lyudmila, Zinenko Konstantin**

Kharkiv National University of Civil Engineering and Architecture

СТЕЙКХОЛДЕРИ ЯК ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Досліджено існуючі наукові підходи до розуміння суті поняття «стейкхолдери», визначено необхідність ідентифікації та групування зацікавлених сторін підприємства будівельної галузі з урахуванням їх інтересів, взаємодії та врахуванням галузевої специфіки й індивідуальних особливостей підприємства. Проведено дослідження напрацювань науковців щодо класифікації стейкхолдерів підприємства та виділено основні групи ознак за якими можна класифікувати стейкхолдерів будівельного підприємства. Враховуючи галузеві особливості будівельного підприємства, вплив на економічну безпеку підприємства зацікавлених сторін, запропоновано виділяти групи стейкхолдерів на основі класифікації їх за відношенням до зовнішнього та внутрішнього середовища. Серед них виділено групи найбільш важливих, впливових, чий інтереси варто враховувати під час ведення бізнесу. Серед стейкхолдерів зовнішнього середовища будівельного підприємства визначено наступні основні групи зацікавлених сторін: споживачі (замовники); постачальники; держава; фінансові організації; конкуренти. Стейкхолдерами внутрішнього середовища визначено працівників й власників підприємства. Наведено класифікацію інтересів та чинників впливу на економічну безпеку підприємства, визначено характер впливу чинників за групами стейкхолдерів – корисний (можливості) й дестабілізуючий (загрози).

Ключові слова: стейкхолдери, будівельне підприємство, економічна безпека, інтереси, чинники впливу.

STAKEHOLDERS AS FACTORS THAT INFLUENCE THE ECONOMIC SECURITY OF A CONSTRUCTION COMPANY

The existing scientific approaches to understanding the essence of the concept "stakeholders" are researched in this work. Stakeholders of construction companies are defined, for the most part, as in other industries, in terms of the traditional approach to stakeholder theory: as individuals or organizations that either affect the end result of the enterprise or are exposed to its influence. The importance of identification and grouping the parties concerned about the construction industry was established taking into account their interests, interaction, the particularities of the industry and individual characteristics of the enterprise. This article provides a study of scientific papers and developments concerning the classification of enterprise stakeholders. The authors identified the main groups of features by which you can classify the stakeholders of the construction company. Considering the industry particularities of the construction company and the influence of stakeholders on the economic security of the enterprise, it has been proposed to distinguish the groups of stakeholders based on their classification in relation to the external and internal environment. Among them there are groups of the most important, influential stakeholders, whose interests should be taken into account in running the business. Among the stakeholders of the external environment of the construction company the following main groups of concerned parties are identified: consumers (customers); suppliers; state; financial organizations; competitors. The employees and owners of the enterprise are distinguished as stakeholders of the internal environment. The classification of interests and factors that influence the economic security of the enterprise is given here, and the nature of their influence by groups of stakeholders – useful and destabilizing – has also been determined. It is noted that the influence of stakeholders on the economic security of the enterprise can be both positive, create opportunities and negative, be threats to the economic security of the construction company. As stakeholders have a significant number of tools to influence economic security, the problem of their research arises even more.

Keywords: stakeholders, construction company, economic security, interests, influencing factors.

JEL classification: M21, L74

Актуальність дослідження. У сучасних турбулентних умовах функціонування економіки все більш актуальним стає питання забезпечення економіч-

ної безпеки будівельних підприємств які створюють умови для розвитку держави та інших сфер економічної діяльності. Забезпечення економічної безпеки

має базуватися на загальному підході з урахуванням інтересів всіх зацікавлених сторін (всіх груп стейкхолдерів), адже під час функціонування будівельного підприємства відбувається постійний процес взаємодії та узгодження інтересів стейкхолдерів та самого підприємства як самоорганізованої структури. Побудова системи оцінювання економічної безпеки будівельного підприємства має базуватися на оцінці економічної безпеки у взаємодії з його стейкхолдерами. Тому, актуальним стає питання дослідження взаємодії всіх груп зацікавлених сторін та їх впливу на економічну безпеку підприємств будівельної галузі.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Відносно новим напрямком досліджень у сучасній економічній науці є питання комплексного дослідження економічної безпеки підприємства та впливу на неї стейкхолдерів. Теоретичні питання, за цією проблемою висвітлювалися в працях багатьох зарубіжних вітчизняних вчених. Серед них І. Фішер, К. Менгера, Ф. Хайек, А. Уїкс, Ф. Котле, О.М. Тригуб, О.В. Осипченко, Л. Абалкин, Т. Момот, Л.Н. Коновалова, Б.С. Батаєва та інші. Незважаючи на значні напрацювання, питання дослідження впливу стейкхолдерів на економічну безпеку будівельного підприємства, виявлення загроз та можливостей підвищення рівня економічної безпеки та дослідження інтересів зацікавлених сторін та узгодження їх є досить актуальним та потребує подальшого дослідження із врахуванням галузевих особливостей.

Метою статті є ідентифікація стейкхолдерів будівельного підприємства, класифікація їх інтересів й визначення чинників впливу (корисних та дестабілізуючих) на економічну безпеку підприємства будівельної галузі за групами стейкхолдерів.

Виклад основного матеріалу. Термін «стейкхолдер» (від англ. stakeholder) у перекладі на українську мову – «тримач інтересів». Для проведення оцінювання та забезпечення економічної безпеки будівельного підприємства виникає необхідність ідентифікації стейкхолдерів, тому, що інтереси різних зацікавлених сторін мають різну направленість і не врахування цього може призвести до порушення партнерських відносин та набуті конфлікту, що в свою чергу значно впливатиме на зниження рівня економічної безпеки підприємства.

Ідеолог і засновник класичної концепції зацікавлених сторін Фрімен Р. Е. зазначив, що стейкхолдери – це будь-які індивідууми, групи чи організації, дії яких впливають на процес прийняття рішень компанії та/або знаходяться під впливом цих рішень. До них належать: власники, споживачі, працівники, постачальники (внутрішні стейкхолдери) і уряд, конкуренти, захисники прав споживачів, екологи, громадськість, засоби масової інформації (зовнішні стейкхолдери) [1]. При цьому Фрімен Р. Е. підкреслив, що без їх підтримки підприємства перестали б існувати. Його ідея, щодо визначення зацікавлених сторін полягає у поданні підприємства, його зовнішнього та внутрішнього оточення як набору зацікавлених в його діяльності сторін, інтереси і вимоги яких мають бути враховані та задоволені під час господарювання. Він зазначав, що всі зацікавлені сторони характеризуються фінансовими інтересами та очікують отримання вигоди від функціонування. Під фінансовим інтересом він розумів очікувану економічну вигоду від реалізації стратегії, що виражена у фінансовій формі

(грошовий, часовий, ризиковий) [2]. Відповідно до поданого підходу Фрімен Р.Е. визначає дослівно стейкхолдерів компанії як «Будь-які особи, групи або організації, що роблять істотний вплив на рішення, що приймаються фірмою і/або виявляються під впливом цих рішень» [1]. Схожу думку до визначення зацікавлених сторін пропонують Дж. Пост, Л. Престон та С. Сакс, вони також пропонують розширений і найбільш повний варіант теорії зацікавлених сторін.

З приводу теорії зацікавлених сторін, цікавою є точка зору Т.М. Джонса та А.С. Уїкса, вони розглядають корпорацію як систему відносин з великою кількістю груп та індивідів (стейкхолдерів), з яких складається оточення (внутрішнє і зовнішнє), та які самі впливають, або на яких можуть вплинути прийняті корпорацією рішення. На їхню думку, інтереси всіх стейкхолдерів потенційно мають право бути прийняті до уваги і задоволені.

З часом визначення «стейкхолдери» та концепція стейкхолдерів набувала все більшої уваги серед науковців та підлягала дослідженню. Так Д. Кліленд визначив суть поняття «стейкхолдери» як людей, або групи людей, організації що мають або вважають, що мають законні вимоги щодо деяких аспектів проекту. Метою зацікавленості може бути забезпечення особистого інтересу, частки участі або висунення вимог, щодо проекту; ця мета може змінюватися від задоволення неформального інтересу в процесі участі в проекті до висунення законних претензій [3]. У цьому визначенні відносини зацікавленої особи характеризуються суб'єктивним ставленням до бізнесу і керівника.

Мирошниченко Ю.О. і Бондар А.В. запропонували поділити стейкхолдерів підприємства на три групи: особи (групи/організації), на яких впливає діяльність підприємства; особи (групи/організації), перед якими у підприємства є юридичні, фінансові та операційні зобов'язання; особи (групи/організації), які можуть вплинути на результати діяльності підприємства та які приймають управлінські рішення. Крім того, авторами було розмежовано стейкхолдерів за рівнями впливу: прямий і опосередкований [4].

Під час проведення компаративного аналізу визначення суті стейкхолдерів найбільш дискусійним є питання включення до групи стейкхолдерів конкурентів компанії. Не всі науковці вважають, конкурентів стейкхолдерами. Так, Дж. Пост, Л. Престон та С. Сакс вважають конкурентів носіями інших інтересів, і врахування їх під час управління вважають контрпродуктивним. Погоджуючись з думкою науковців, вважаємо, що конкуренти мають бути включені до складу зацікавлених сторін (стейкхолдерів) підприємства, їх відсутність знизить можливість проведення повного аналізу зовнішнього середовища підприємства та оцінювання економічної безпеки підприємства. Отже, за результатами дослідження існуючих підходів до розуміння суті зацікавлених сторін (стейкхолдерів) слід зазначити, що цілі діяльності підприємств мають враховувати інтереси різних зацікавлених груп та конкурентів.

Серед визначень суті стейкхолдерів існують й такі визначення, в яких увага акцентується на впливі стейкхолдерів на діяльність підприємства. Так, Стрелков О. при визначенні сутності терміну «стейкхолдер» підкреслив характер їхнього впливу: стейкхолдери – це всі зацікавлені в діяльності підприємства сторони, що

мають/здійснюють позитивний чи негативний вплив на розвиток підприємства або зазнають впливу від цієї діяльності [5].

У цілому зі стандартом AA1000SES (Accountability Stakeholder Engagement Standard), стейкхолдери – це групи, які впливають на діяльність підприємства або/чи здатні відчувати на собі вплив від таких дій, продукції або послуг і пов’язаних з цим результатів. До них не входять всі ті, хто може мати просто знання або точку зору про організацію. Підприємства матимуть багато стейкхолдерів, які відрізняються типом і ступенем участі, і часто різноманітністю, а іноді суперечливістю інтересів і проблем [6]. За стандартом ISO 26000 – особа або група осіб, заінтересованих в будь-яких рішеннях або діяльності організації [7].

Взагалі, створення підприємства відбувається за участю зацікавлених сторін, стейкхолдерів, без ефективної взаємодії з якими підприємство не може успішно розвиватися у процесі свого функціонування підприємство створює цінності для всіх учасників процесу взаємодії, і саме це сприяє розвитку та підвищенню його економічної стійкості та стабільності. Тобто сталий розвиток підприємства залежить від забезпечення постійного перевищення цінності участі у підприємстві над альтернативною вартістю для кожної групи стейкхолдерів, при цьому підтримується баланс взаємодії з цими групами та підвищується рівень економічної безпеки підприємства [8]. Необхідність визначення груп стейкхолдерів та вивчення їх інтересів пояснюється тим, що інтереси різноманітних груп мають різний вектор спрямування, і їх неврахування може призвести до конфлікту [9]. Підприємство може мати багато стейкхолдерів із виразними атрибутами і часто різними, а навіть суперечливими інтересами чи проблемами. Створення методології для систематич-

ного визначення груп зацікавлених сторін, які сприятимуть досягненню цілей підприємства та/або залежатимуть від його результатів, має основоположне значення для вибудовування відносин із ними [10].

Первісна ідентифікація стейкхолдерів може спиратися на зовнішні джерела, такі як наукові дослідження чи експертна оцінка, а також внутрішні – знання і навички управлінського персоналу. Під час ідентифікації груп стейкхолдерів підприємства та сили їх впливу на економічну безпеку підприємства має враховуватися галузева специфіка та індивідуальні особливості підприємства.

У науковій літературі стейкхолдерів класифікують за різними ознаками, проводячи дослідження напрацювань [11], нами виділено групи ознак, за якими можна класифікувати і стейкхолдерів будівельного підприємства (рис. 1).

Стейкхолдери будівельних підприємств визначаються, здебільшого, як і в інших галузях, в термінах традиційного підходу теорії стейкхолдерів: як індивіди або організації, які або впливають на кінцевий результат діяльності підприємства, або схильні до впливу з його боку. До стейкхолдерів належать ті, хто може впливати на процес будівництва або кінцевий результат, а також отримує пряму або опосередковану вигоду.

Стейкхолдерів будівельного підприємства можна розділити на внутрішніх (безпосередньо залучених до процесу прийняття рішень), яких також називають прямими або первинними, і зовнішніх (непрямих, вторинних), на яких впливає діяльність організації. Також стейкхолдерів можна розділити на тих, хто залучений у проект за допомогою контрактів (підрядники, консультанти), і тих, хто не пов’язаний з основною організацією формальними угодами [12].

Враховуючи галузеві особливості будівельного підприємства, розуміння економічної безпеки підприєм-

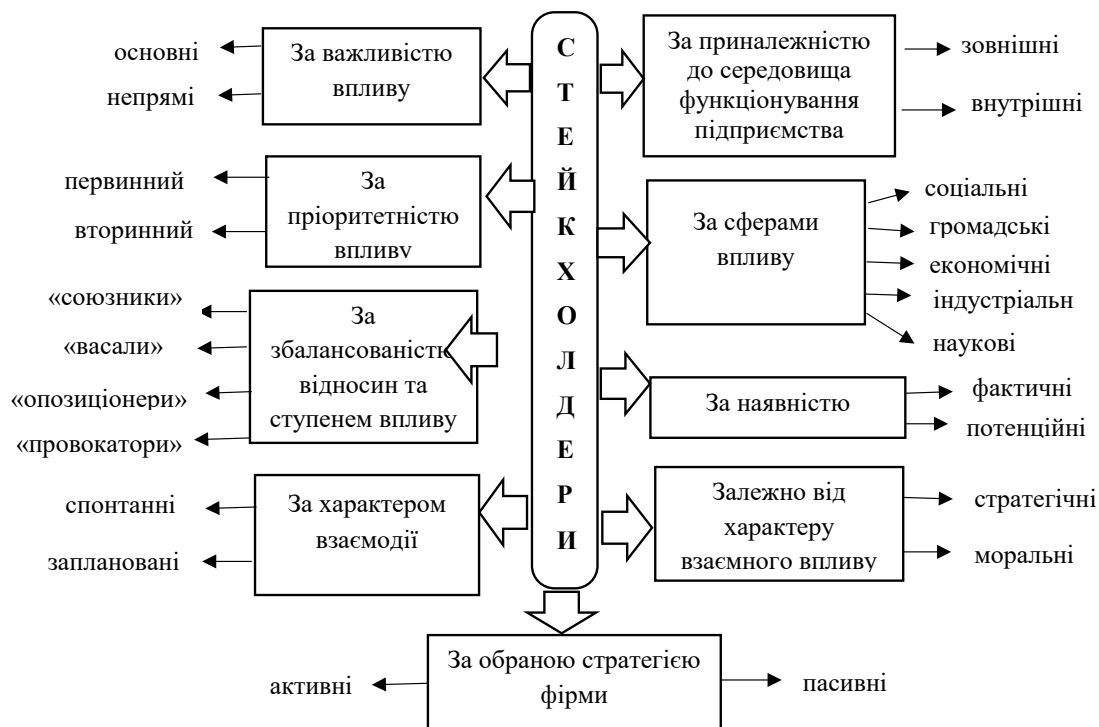

Рис. 1. Класифікація стейкхолдерів підприємства

Джерело: розробка авторів за [11]

ства як системи, та урахуванням теорії стейкхолдерів, для будівельного підприємства запропоновано виділяти групи стейкхолдерів на основі класифікації їх за відношенням до зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства.

Наступним має місце групування стейкхолдерів підприємства з позиції впливу на економічну безпеку будівельного підприємства для проведення у подальшому оцінювання економічної безпеки з урахуванням їх інтересів. Процес групування має відбуватися на основі: ідентифікації, систематизації, визначення інтересів та чинників впливу стейкхолдерів на економічну безпеку.

Виявити та проаналізувати відносини будівельного підприємства та його стейкхолдерів можна на основі теорії зацікавлених сторін (stakeholder theory). Предметом дослідження якої є взаємодія різних стейкхолдерів, що переслідують свої інтереси, які пов'язані з діяльністю будівельного підприємства.

Інтереси стейкхолдерів можуть вступати в суперечність один з одним, отже, «зовнішніх і внутрішніх партнерів» господарюючого суб'єкта можна розглядати як єдине суперечливе ціле, рівнодіюча інтересів частин якої буде визначати траєкторію еволюції підприємства.

Саме принцип досягнення балансу інтересів усіх стейкхолдерів, застосований як в рамках окремого будівельного проекту, так і в рамках всієї галузі, сприятиме більш сталому розвитку будівельного сектору як двигуна всієї економіки, ніж принципи максимізації прибутку одного з учасників проекту [14].

Основні положеннями теорії зацікавлених сторін наступні: підприємство має відношення з великою кількістю стейкхолдерів, що складають його оточення, які впливають або на яких можуть вплинути рішення підприємства, що приймаються керівництвом; теорія займається природою цих відносин: процесами і результатами, які їх супроводжують; інтереси всіх стейкхолдерів потенційно мають право бути взяті до уваги і при можливості – задоволені [15].

Теорія стейкхолдерів стверджує, що цілі організації повинні брати до уваги різноманітні інтереси різних сторін, які будуть представляти певний тип неформальної коаліції. Відносна влада різних груп впливу є ключовим моментом при оцінці їх значення, і організації часто ранжирують їх по відношенню один до одного, створюючи ієрархію відносної важливості. Між стейкхолдерами також можуть існувати певні відносини, які не завжди носять кооперативний характер, але можуть бути і конкурентними. Проте всіх стейкхолдерів можна розглядати як єдине суперечливе ціле, рівнодіюча інтересів частин якого буде визначати траєкторію еволюції організації [16].

Значимо, що економічні інтереси стейкхолдерів з багатьох причин заслуговують на детальне вивчення, оскільки ідеологія економічної безпеки підприємства є мірою його економічної свободи, що досягається шляхом узгодження економічних інтересів. Сучасне управління підприємством на основі оцінювання впливу стейкхолдерів на економічну безпеку, зважаючи на його високу динамічність, вимушене мати випереджальний характер. Появи такої властивості управління підприємством зобов'язане, з одного боку, численним загрозам, які перешкоджають його діяльності та дислокуються

як у зовнішньому, так і внутрішньому середовищі, а з іншого, різноманітністю інтересів його стейкхолдерів. Тому, цілком природно, що теоретична рефлексія сутності економічної безпеки являє собою такий, причинно-наслідковий ланцюжок: економічні інтереси – економічна безпека – економічна свобода [18].

У найбільш узагальненому вигляді узгодження інтересів підприємства можна визначити як багатовимірне, а саме: горизонтальне й вертикальне узгодження інтересів внутрішніх стейкхолдерів, що має здійснюватися на фоні перманентного узгодження економічних інтересів підприємства з актуальними для нього інтересами зовнішніх стейкхолдерів [18].

Таким чином, по-перше, під час дослідження зацікавлених сторін щодо будівельного підприємства доцільно виділити серед них групи найбільш важливих, впливових, чий інтереси варто враховувати під час ведення бізнесу.

Враховуючи дослідження науковців [17], з позицією яких ми згодні, та власні дослідження, серед стейкхолдерів зовнішнього середовища будівельного підприємства, що мають вплив на його економічну безпеку пропонуємо визначити наступні основні групи зацікавлених сторін: споживачі (замовники); постачальники; державні органи влади; фінансові організації; конкуренти.

Основними стейкхолдерами внутрішнього середовища будівельного підприємства, що мають вплив на рівень економічної безпеки є працівники й власники підприємства.

По-друге, охарактеризуємо кожні виділені групи зацікавлених сторін з позиції їх впливу на економічну безпеку будівельного підприємства, визначимо їх інтереси та виявимо вплив чинників за групами стейкхолдерів корисний, що характеризуватиме можливості підвищення рівня економічної безпеки та дестабілізуючий, що визначить загрози економічній безпеці (табл. 1).

Основним завданням будівельного підприємства є задоволення споживачів (замовників), які складають найбільшу зацікавлену групу. База споживачів будівельної компанії досить широка. До неї входять найрізноманітніші організації, установи, підприємства та індивідуальні замовники – приватні особи. Якщо підприємство не задовольняє очікування споживачів, воно може їх втратити, оскільки на ринку існує велика конкуренція в цій галузі. Саме замовлення споживача формують пропозицію будівельного підприємства і становлять основу його господарської діяльності.

Стейкхолдери постачальники будівельного підприємства це група яка організовує постачання матеріально-технічних ресурсів на будівельному підприємстві. У своїй діяльності підприємство використовує різноманітні матеріально-технічні ресурси (сировину, матеріали, паливо, енергію, комплектуючі вироби тощо). Вони в процесі виробництва перетворюються на продукцію (послуги) і підлягають постійному поповненню.

Для цього будівельне підприємство організує матеріально-технічне забезпечення, яке включає: визначення потреби в матеріально-технічних ресурсах, пошук і закупівлю ресурсів, організацію доставки, зберігання та видачі окремим споживачам на підприємстві. Постачання матеріально-технічних ресурсів має бути своєчасним, комплексним і з мінімальними витратами. А виконує цю роботу, відділ матеріально-

Таблиця 1

**Класифікація інтересів та визначення чинників впливу
на економічну безпеку будівельного підприємства за групами стейкхолдерів**

Групи стейкхолдерів	Інтереси стейкхолдерів	Характер впливу чинників на економічну безпеку будівельного підприємства за групами стейкхолдерів	
		корисний (можливості)	дестабілізуючий (загрози)
<i>Стейкхолдери зовнішнього середовища будівельного підприємства</i>			
Споживачі	Цінова задоволеність споживача, співвідношення ціна/якість, безпека, різноманітність вибору, виконання замовлення у визначені терміни, висока якість будівельної продукції.	Формування лояльного ставлення до підприємства та повторні покупки. Вільний доступ для публічної інформації щодо будівельної продукції та взагалі про діяльність будівельної компанії, також має бути документальне підтвердження про впровадження інновацій у виробництво та соціальну відповідальність забудовника. Налагодження взаємодії із постачальником.	Низька купівельна спроможність споживача; надання переваги у виборі будівельної продукції іншим підприємствам-конкурентам, зміна смаків населення, навмисна шкода підприємству, незадоволення якістю продукції та відмова від неї.
Постачальники	Збільшення обсягів замовлень, вчасні розрахунки відповідно до умов договору, ціна, що забезпечує плановий прибуток підприємства, дотримання угод, створення надійних та довготривалих відносин із підприємством.	Збільшення строків співпраці, якість ресурсів, вчасні поставки продукції, висока якість продукції	Відсутність довгострокових контрактів з постачальниками, підвищення цін, банкрутство постачальника, недотримання строків поставки продукції та матеріалів, дострокове розірвання договорів «сарафанне радіо» серед ділових партнерів досвід негативної співпраці.
Державні органи влади	Відповідність діяльності вимогам законодавства, створення робочих місць, сплата податків, подача точної адекватної інформації про діяльність організації. Внесок у зростання бюджету, розвитку волонтерських проєктів, реалізації соціальних та культурних програм.	Створення мотиваційної платформи ведення бізнесу, кількість створених робочих місць.	Недосконалість чинного законодавства (суперечливість та постійні зміни законів і нормативних актів), правова незахищеність підприємства, несприятлива податкова політика. Примусова реорганізація чи ліквідація підприємства, «блокування» бізнесу громадськими рухами
Фінансові організації	Дотримання угод, процедура надання повернення коштів, ліквідність та платоспроможність підприємства, здатність генерувати грошовий потік.	Досягнення комерційного ефекту шляхом надання коштів у позику, надання гарантій, цільових кредитів та інших фінансових послуг.	Підвищення процентів за кредитами, зміни кредитної політики фінансових установ, зміни валютного курсу.
Конкуренти	Вільна конкуренція без шахрайства та інших незаконних та неетичних дій, наявність конкурентних переваг, позиція ринкового лідера.	Можливість створення ділового партнерства шляхом інтеграцій певних процесів, впровадження інновацій в новий дизайн будматеріалів, в новий процес виробництва, в новий підхід до маркетингу або в нову методику підвищення кваліфікації працівників тощо.	Зловживання пануючим положенням на ринку; встановлення дискримінаційних цін або комерційних умов; таємна змова про торги і створення таємних картелів; розповсюдження помилкової інформації і реклами; ефективна політика конкурентів, що до лояльності покупців, промислове та економічне шпигунство, інформаційна війна, переманювання кваліфікованого персоналу.
<i>Стейкхолдери внутрішнього середовища будівельного підприємства</i>			
Працівники підприємства	Потреба гідних й безпечних умов праці, належна заробітна плата, соціальні гарантії, можливість самореалізації, відсутність дискримінації та рівні права, гендерна рівність, визнання результатів роботи.	Високий рівень креативності, професійна зацікавленість у підвищенні прибутковості роботодавця.	Висока плинність кадрів, низька активність та професіоналізм, неефективна організація управління персоналом, відсутність мотивації працівників, несприятливий клімат у колективі, неякісний відбір персоналу при прийнятті на роботу.
Власники підприємства	Зростання чистого прибутку, покращення репутації підприємства, отримання дивідендів, можливості розширення бізнесу.	Задоволення інтересів та очікувань персоналу, прийняття зважених обґрунтованих управлінських рішень.	Прийняття необґрунтованих рішень, розголошення комерційної таємниці, непрофесійний підхід до підбору персоналу.

Джерело: розробка авторів за [11; 15; 17; 18]

технічного постачання будівельного підприємства [19]. Матеріально-технічне забезпечення в будівництві складається з величезного переліку та кількості різних матеріалів, виробів, конструкцій, усіх видів устаткування тощо, які поставляються на будівельний майданчик, та передбачає економічні зв'язки з багатьма підприємствами (постачальниками) різних галузей виробництва і торгівлі [20].

Державні органи влади як зацікавлена сторона в сфері будівництва формує та визначає політику в цій сфері. Вона забезпечує сталий діалог між усіма учасниками ринку, будівельною спільнотою.

Серед громадських організацій, що регулюють діяльність у будівництві – Конфедерації будівельників України; Міждержавна гільдія інженерів-консультантів; Національна спілка архітекторів України; Гільдія інженерів технічного нагляду за будівництвом об'єктів архітектури; Гільдія проєктувальників у будівництві; Асоціації експертів будівельної галузі та інші. Державні організації затверджують правову основу: удосконалення порядку надання адмінпослуг у сфері будівництва та створення Єдиної державної електронної системи; управління безпекою автомобільних доріг; стимулювання інвестиційної діяльності; удосконалення нормування у будівництві та інші зміни до законів, що регулюють сферу будівництва. Разом з тим держава формує політику в будівельній галузі враховує інтереси професійних будівельних спільнот, які втілюють цю політику, та громадян.

Фінансовими стейкхолдерами будівельного підприємства є банки та фінансові установи. Створення інститутів та інструментів фінансування будівництва, процесу рефінансування житлового будівництва є найскладнішою проблемою розвитку будівельного комплексу та забезпечення економічної безпеки підприємств.

З метою підвищення темпів будівництва в нашій країні, першочерговим завданням є розвиток його фінансування, зокрема банківського кредитування. Роль та функції фінансово-кредитних установ у процесі фінансування будівництва зумовлені сутністю кредитно-фінансових відносин та полягають у наданні кредитів інвесторам, які його потребують і спроможні ефективно використати, у наслідок цього при наданні кредиту обов'язково перевіряється кредитоспроможність позичальника на підставі незалежної фінансово-економічної оцінки об'єкта будівництва [21].

Для забезпечення конкурентоспроможності будівельного підприємства на ринку необхідно враховувати на ринку наявність конкурентів. Їх необхідно розглядати як окрему групу стейкхолдерів будівельного підприємства та налагоджувати взаємозв'язки, що сприятиме стабільному функціонуванню на ринку підприємства.

Конкурентостійке підприємство має ряд переваг перед іншими підприємствами будівельного профілю для отримання кредитів, залучення інвестицій, у виборі постачальників і в підборі кваліфікованих кадрів. Чим вище стійкість підприємства, тим менше воно залежить від несподіваної зміни ринкової кон'юнктури і, отже, тим менше ризик опинитися на краю банкрутства [22].

Внутрішнє середовище будівельного підприємства включає дві основні групи зацікавлених сторін працівників підприємства та його власників, зобов'язання перед якими є базовими для підприємства. Зобов'язання сформульовані у внутрішньому середовищі будівельного підприємства є основою для взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем.

Група стейкхолдерів працівників підприємства є впливовою на функціонування та його економічну безпеку підприємства. Інтересами працівників підприємства є потреба гідних й безпечних умов праці, належна заробітна плата, соціальні гарантії, можливість самореалізації, відсутність дискримінації та рівні права, гендерна рівність, визнання результатів роботи, тощо.

Власники підприємства зацікавлені у стабільному розвитку та функціонуванні підприємства, зростанні його ринкової вартості, покращенні репутації та отриманні сталого прибутку. Для задоволення потреб акціонерів необхідно реалізувати такі зобов'язання, як своєчасне інформування власників про фінансовий стан підприємства, формування цінностей суб'єкта господарювання, контроль та запобігання ризиків.

Висновки. Отже, сучасне середовище в якому господарюють будівельні підприємства досить різноманітне, мінливе і сповнене загроз. Тому як зовнішнє середовище підприємства, так й внутрішнє, потребують постійного аналізу та оцінювання впливу груп зацікавлених сторін на економічну безпеку підприємства. Стейкхолдери підприємства в таких умовах зацікавлені в тому, щоб підприємство господарювало в тому напрямі, який зможе надати їм найбільшу вигоду, або не обмежить їх інтерес.

Вплив зацікавлених сторін на економічну безпеку підприємства може бути як позитивним, створювати можливості, так і негативним, бути загрозами економічній безпеці будівельного підприємства. Слід зазначити, якщо стейкхолдери мають значну кількість інструментів впливу на економічну безпеку, тим більше постає проблема їх дослідження. Тому, доцільним для управління економічною безпекою будівельних підприємств є формування системи оцінювання економічної безпеки, на основі якої має бути отримана інформація про стан та рівень економічної безпеки будівельного підприємства з урахуванням чинників впливу за групами зацікавлених сторін та визначеності пріоритетності впливу стейкхолдерів на економічну безпеку.

Список використаних джерел:

1. Freeman R. Edward Strategic management: a stakeholder approach / R. Freeman. Pitman, 1984. 279 p.
2. Freeman, R.E., Harrison, J.S., Wicks, A.C., Parmar, B.L., Ne Colle, S. Stakeholder Theory. The state of the art. URL: books.google.com
3. Клілэнд Д. Управление заинтересованными сторонами проекта // Управление проектами / Под ред. Дж.К. Пинто. СПб.: Питер, 2004.
4. Мирошниченко Ю.О., Бондар А.В. Модель взаємодії стейкхолдерів у реальному секторі економіки України в контексті КСВ. *Східна Європа: Економіка, бізнес та управління*. 2018. Вип. 5. С. 71–74.
5. Стрелков О. Розвиток підприємства через урахування інтересів стейкхолдерів. *Схід: Економічні науки*. 2016. № 6(146). С. 49–55.

6. AA1000 Stakeholder Engagement Standard. 2015. 40 p. [On-line]. Access mode: <https://www.accountability.org/wp-content/uploads/>
7. Керівництво з соціальної відповідальності ISO/DIS 26000 / Міжнародна організація стандартизації: Guidance on social responsibility. URL: isotc.iso.org
8. Поплавська О.В. Роль стейкхолдерів у діяльності підприємства. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2017. Т. 22, вип. 12(65). С. 114–118.
9. Офіційний сайт «Центру розвитку корпоративної соціальної відповідальності. URL: http://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2018/01/sdg-report_print.pdf
10. Герасименко Ю.В. Ідентифікація стейкхолдерів підприємств та оцінка їхнього впливу: теоретичний аспект. *Вісник ЖДТУ*. 2019. № 1(87). С. 9–16.
11. Рибак А.І., Азарова І.Б. Управління зацікавленими сторонами в проектному менеджменті : монографія. Одеса : ОДАБА, 2017. 145 с.
12. Івахненко І.С. Роль стейкхолдерів у забезпеченні реалізації девелопменту в будівництві. *Управління розвитком складних систем* : зб. наук. пр. Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. Київ : КНУБА, 2010. С. 112–117.
13. Li, Y., Lu, Y. And Peng, Y. Hierarchical structuring success factors of project stakeholder management in the construction organization // *African Journal of Business Management*. 2011, 5(22), P. 9705–9713.
14. Чернишев Д.О., Дружинін М.А., Кондрацький В.О. Економіко-адміністративна та структурна топологія взаємодії підприємств-учасників проектів житлового будівництва. *Управління розвитком складних систем* : зб. наук. праць / Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури ; гол. ред. Лізунов П.П. Київ : КНУБА, 2019. № 39. С. 164–170.
15. Аналіз стейкхолдерів. URL: <https://works.doklad.ru/view/Z6yww6--MQg.html>
16. Стейкхолдери та владні відносини в стратегічному управлінні. URL: <https://studme.com.ua>
17. Момот Т.В., Філагова І.О., Конопліна О.О. Стейкхолдерорієнтований підхід до забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств: теоретико-методичні засади впровадження. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 8. С. 36–44.
18. Ляшенко О. Економічні інтереси стейкхолдерів підприємства: діалектична взаємодія, систематизація, вибір способів узгодження. *Вісник ТНЕУ*. 2013. № 2. С. 54–61.
19. Єфременко В.В., Точонов І.В. Економічні аспекти матеріально-технічного забезпечення будівельного підприємства. *Управління економікою: теорія та практика* : Зб. наук. пр. Київ : ІЕП НАНУ, 2017. С. 75–83.
20. Гавриленко О.Г., Іванов М.Ф., Литвинов В.О., Ротов О.С., Горчинська В.В., Макущенко М.П. Управління проектами в будівництві : навчальний посібник; за заг. Ред. Є.В. Горохова. Донецьк : Ноулідж (донецьке відділення), 2014. 506 с.
21. Кредитна складова фінансування житлового будівництва в Україні [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Д'яченко Антон Володимирович ; Держ. фіск. служба України, Ун-т держ. фіск. служби України. Ірпінь, 2018. 20 с.
22. Штефан С.І. Стратегія конкуренції на українському будівельному ринку. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/11335314.pdf>

References:

1. Freeman, R.E. (1984) *Strategic management: a stakeholder approach*. Pitman, 279 p, pp. 8–22.
2. Freeman, R.E., Harrison, J.S., Wicks, A.C., Parmar, B.L., Ne Colle, S. "Stakeholder Theory. The state of the art". Available at: <http://books.google.com>
3. Cleland, D. (2004) *Project stakeholder management. Trans. from Eng. [Upravleniye zainteresovannymi storonami proyekta. Per. s angl.]*. St. Petersburg: Piter.
4. Miroshnichenko, Yu.O., Vondar, A.V. (2018) "Model of stakeholder interaction in the real sector of the Ukrainian economy in the context of SWR" ["Model vzyemodii steikholderiv u realnomu sektori ekonomiky Ukrainy v konteksti KSV"]. *Eastern Europe: economics, business and management [Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnya]*, vol. 5, pp. 71–74.
5. Strelkov, O. (2016) "Enterprise development through concerning the stakeholders' interests" ["Rozvytok pidpryyemstva cherez urakhuvannya interesiv steikholderiv"]. *East: economic sciences [Skhid: ekonomichni nauky]*, no. 6(146), pp. 49–55.
6. "AA1000 Stakeholder Engagement Standard" (2015), 40 p., p. 34. Available at: <https://www.accountability.org/wp-content/uploads/>
7. "Guidance on social responsibility ISO / DIS 26000: international organization for standardization" [Guidance on social responsibility ISO / DIS 26000: mizhnarodna orhanizatsiya standartyzatsii]. Available at: <http://isotc.iso.org>
8. Poplavska, O.V. (2017) "The role of stakeholders in the enterprise" ["Rol steikholderiv u diyalnosti pidpryyemstva"]. *Bulletin of the Odessa National University, Ser. Economy [Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Ser. Ekonomika]*, vol. 22, no. 12(65), pp. 114–118.
9. Official site of the Center for the development of corporate social responsibility. Available at: http://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2018/01/sdg-report_print.pdf
10. Gerasymenko, Yu.V. (2019) "Identification of stakeholders of enterprises and evaluation of their impact: theoretical aspect" [Identyfikatsiya steikholderiv pidpryyemstv ta otsinka yikhnoho vplyvu: teoretychnyy aspekt]. *Bulletin of ZhSTU [Visnyk ZhDTU]*, no. 1(87), pp. 9–16.
11. Rybak, A.I., Azarova, I.B. (2017) *Management of interested parties in project management. Monograph [Upravlinnya zatsikavlenymy storonamy v proektnomu menezhmenti. Monografiya]*. Odessa: ODABA, 145 p.
12. Ivakhnenko, I.S. (2010) "The role of stakeholders in ensuring the implementation of development in construction" ["Rol steikholderiv u zabezpechenni realizatsii developmentu v budivnytstvi"]. *Management of complex systems development: collection of scientific works [Upravlinnya rozvytkom skladnykh system : zb. nauk. pr.]*. Kyiv: KNUBA, pp. 112–117.
13. Li, Y., Lu, Y. and Peng, Y. (2011) "Hierarchical structuring success factors of project stakeholder management in the construction organization", *African Journal of Business Management*, no. 5(22), pp. 9705–9713.
14. Chernyshev, D.O., Druzhinin, M.A. and Kondratsky, V.O. (2019) "Economic, administrative and structural topology of interaction of enterprises, participants of housing construction projects" ["Ekonomiko-administrativna ta strukturna topolohiya vzayemodiyi pidpryyemstv-uchasnykiv proektiv zhytlovoho budivnytstva"]. *Management of complex systems development: collection of scientific works [Upravlinnya rozvytkom skladnykh system : zb. nauk. pr.]*. Kyiv: KNUBA, no. 39, pp. 164–170.
15. Analysis of stakeholders [Analiz steikholderiv]. Available at: <https://works.doklad.ru/view/Z6yww6--MQg.html>
16. Stakeholders and power relations in strategic management [Steykholderi ta vladni vidnosyny v stratchichnomu upravlinni]. Available at: <https://studme.com.ua>

17. Momot, T.V., Filatova, I.O. and Konoplina, O.O. (2015) "Stakeholder-oriented approach to ensuring financial and economic security of enterprises: theoretical and methodological principles of implementation" ["Steykholderoriyentovany pidkhid do zabezpechennya finansovo-ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstv: teoretyko-metodychni zasady vprovadzhennya"]. *Current economic problems [Aktualni problemy ekonomiky]*, no. 8, pp. 36–44.

18. Lyashenko, O. (2013), "Economic interests of enterprise stakeholders: dialectical interaction, systematization, choice of coordination methods" ["Ekonomichni interesy steykholderiv pidpryyemstva: dialektychna vzayemodiya, systematyzatsiya, vybir sposobiv uz·hodzhennya"]. *Visnyk of TNEU [Visnyk TNEU]*, no. 2, pp. 54–61.

19. Efremenko, V.V., Tochonov, I.V. (2017) "Economic aspects of material and technical support of a construction company" [Ekonomichni aspekty materialno-tekhnichnoho zabezpechennya budivelnoho pidpryyemstva], *Management of economy: theory and practice: collection of scientific works [Upravlinnya ekonomikoyu: teoriya ta praktyka: zb. nauk. pr.]*. Kyiv: IEP NASU, pp. 75–83.

20. Gavrilenko, O.G., Ivanov, M.F., Litvinov, V.O., Rotov, O.S., Gorchinskaya, V.V., and Makushchenko, M.P. (2014) *Construction project management: textbook [Upravlinnya proektamy v budivnytstvi: navchal'nyy posibnyk]*. Donetsk: Knowledge (Donetsk department), 506 p.

21. Dyachenko, A.V. (2018) "Credit component of housing construction financing in Ukraine": Abstract of Ph.D. dissertation, Economic Sciences [Kredytna skladova finansuvannya zhytlovoho budivnytstva v Ukraini: avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk]. State Univ. of Fiscal Services of Ukraine, Irpin, 20 p.

22. Stefan, S.I. "Competition strategy in Ukrainian construction market" ["Stratehiya konkurentsiyi na ukrayinskomu budivelnomu rynku"]. Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/11335314.pdf>